

Verktøykasse for etikk, samfunnsansvar og bærekraft

Kap. 10

Etikk, bærekraft og samfunnsansvar

Plan

- **Uke 13** – 24.03 – NESTE UKE

Ingen forelesning. Dere kan bruke rom T119 til eget arbeid.

Jeg har snakket med studentassistenten om muligheten for at han kan ha veiledning for de som trenger det, men jeg må avklare dette med ham først. Ikke bekreftet ennå.

- **Uke 14** – Påskeuke – Fri (ingen forelesning)

- **Uke 15** – Innlevering oblig 07.04 kl. 09:00

- **Uke 15** – Gjesteforelesning – tirsdag 07.04 kl. 12:15

Karoline: *Miljøsertifisering og implementering i norsk næringsliv*

- **Uke 16** – Med studentevaluering

Innlevering 16.04.

Mer informasjon kommer 08.04, inkludert hvilken gruppe og hvordan dere skal levere via Blackboard.

Mentimeter

- Kjenner du til noen rapporter, standarder, miljømerker eller andre sertifiseringsordninger som bekrefter at produkter eller tjenester er bærekraftige, miljøvennlige eller «grønne»?

Obligatorisk: lover, forskrifter, reguleringer, rapporteringskrav

Frivillig: ISO-standarder, GRI-rammeverk,
miljøsertifiseringer/miljømerker

- Def finnes ikke ETT global juridisk rammeverk om «bærekraft»
- Bærekraftig utvikling i juridisk forstand er med andre ord knyttet til en rekke andre juridiske prinsipper som har selvstendig juridisk status og som til sammen gir et konkret innhold i internasjonal lovgiving av «bærekraftig utvikling»

Politikkområder som reguleres av internasjonale avtaler og juridisk rammeverk

- Klimaendringer og luftforurensing
- Havrett og beskyttelse av det marine miljøet
- Forvaltning av toksiske stoffer
- Atomenergi
- Internasjonale vannressurser
- Beskyttelse (conservation) av naturen, økologiske systemer og biodiversitet
- Beskyttelse av sjølivet og biodiversitet
- Internasjonal handel og miljøbeskyttelse
- Menneskerettigheter og internasjonalt arbeidsrett

Sentrale organisasjoner

- **Eksempler på sentrale organisasjoner som koordinerer internasjonalt miljøsamarbeid mellom stater:** FN (1945), World Trade Organisation – WTO (1994), International Maritime Organisation (1948), Food and Agriculture Organisation, International Atomic Energy, OSV.
- **Eksempler på sentrale internasjonale FN-konferanser og traktater:**
 - 1972 Stockholm konferanse om «Human Environment»
 - 1992 Rio konferanse om Miljø og Utvikling (UNFCCC)
 - 2002Johannesburg - Declaration of Sustainable Development
 - 2015 Paris-avtalen: (175 land)

Norge

- Norsk lov følger internasjonal lov og ikke minst mange av EUs regelverk
- EU-retten styres av verdier som miljøbeskyttelse, bærekraftig utvikling og menneskerettigheter.
- En rekke lover og forskrifter som kan knyttes til begrepet «bærekraftig utvikling» men ikke bare en som dekker «bærekraft».
- For eksempel er arbeidsmiljøloven samt alle forskrifter for sikkerhet i arbeid, beskyttelse av forbrukerne osv. viktige elementer i det juridiske rammeverket som regulerer den «sosiale» pilaren.

Norge – noen eksempler

- Grunnloven §112: –
- «Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares. Naturens ressurser skal disponeres ut fra en langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for etterslekten.
- Borgerne har rett til kunnskap om naturmiljøets tilstand og om virkningene av planlagte og iverksatte inngrep i naturen, slik at de kan ivareta den rett de har etter foregående ledd. – Statens myndigheter skal iverksette tiltak som gjennomfører disse grunnsetninger.»

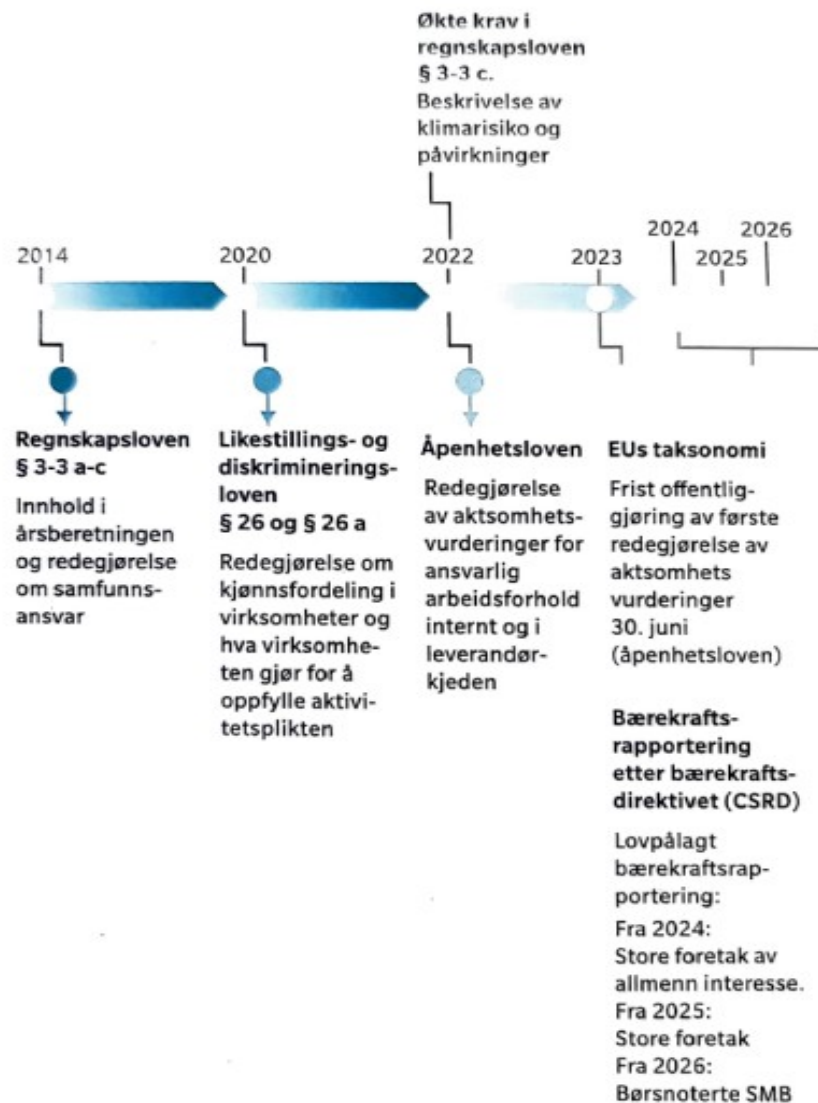
Noen eksempler

- Forurensingsloven (lov 9. mars 1981 nr 6) og forskriften
 - Produktkontrollloven (lov 11. juni 1976 nr 79)
 - Naturmangfoldloven (lov 19. juni 2009, nr 100)
 - Loven om laksefisk og innlandsfisk; Genteknologiloven;
 - Loven om motorferdsel i utmark og vassdrag;
 - Svalbardmiljøloven; Miljøinformasjonsloven; Kulturloven
-
- Privatrettslige lover:
 - Grannelova; Friluftsløven; Plan og bygningsloven
 - Plan og bygningsloven (lov 27. juni 2008, nr. 71) § 1.1:
 - «...fremme bærekraftig utvikling til det beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner»

Åpenhetsloven er kortnavnet på "lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold". Loven gjelder fra 1. juli 2022.

Nedenfor vises det til gjeldende lover og fremtidige lovkrav til rapportering og redegjørelser.

Gjeldene og kommende lovkrav til rapportering og redegjørelse

Mentimeter

- Jeg mener at bærekraft bør reguleres gjennom en felles internasjonal lov som gjelder for hele verden, og at en slik lov bør være obligatorisk.

Frivillige tiltak

- **Reaktiv:**
Defensiv tilnærming, fokus på risikominimering og beskyttelse av omdømme.
- **Proaktiv:**
Integrert i kjernevirksomheten, en naturlig del av bedriftens kultur og «DNA».

Etiske retningslinjer

Standarder

Rapportering

Merkeordninger

Etiske retningslinjer

- Code of conduct
 - En bedrifts formelle erklæring om grunnleggende verdier og forretningsprinsipper
 - Detaljerte vs. overordna regler
- Viktig å involvere interessentene – spesielt de ansatte
- Skal hjelpe med etisk navigasjon og gi føringer for beslutninger og handlinger
 - Hjelpe den enkelte til å ta gode valg i etiske dilemma
 - Bidra til læring, engasjement og produktivitet
 - Gi bedre omdømme og bidra til mer tillit fra omgivelsene

Standarder

- Eksterne retningslinjer
- Eksterne standarder for kvalitetssikring – bransjestandard
 - Bidrar til gjennomsiktighet og bedre omdømme
- ILO – International Labour Organization
- SA8000 – arbeidstakerrettigheter
- ISO 14000 – miljø
- NS-ISO 26000 – samfunnsansvar

International
Labour
Organization

ISO 26000

ISO 14001

ISO 9001

Tredjepartsverifikasjon

- Revisjon
 - Gjennomgå og kontrollere det etiske regnskapet
- Sertifisering
 - Godkjenningen skal være i tråd med en bestemt standard
- ISO – The International Organization for Standardisation
- (ISO 14001 – sertifisering, ISO 26 000 – ikke sertifisering)

GRI

- Global Reporting Initiative (GRI) er den mest brukte globale standarden for bærekraftsrapportering. Den hjelper virksomheter å **rapportere sine påvirkninger på økonomi, miljø og mennesker på en transparent og sammenlignbar måte.**
- GRI er frivillig, men brukes av mer enn 10 000 virksomheter globalt og anses som den internasjonale “felles språket” for bærekraftsrapportering.
- GRI er en **uavhengig internasjonal organisasjon** som utvikler standardene.

Rapportering

- Norge - redegjørelsen om samfunnsansvar (regnskapsloven § 3-3 c), store bedrifter. www:
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-56/KAPITTEL_3#%C2%A73-3
(Obligatorisk)
- Frivilling – på web sider, GIR Rapportering (store, internasjonalt bedrifter)
- (
<https://www.hydro.com/en/sustainability/sustainability-reporting/global-reporting-initiative-gri-index/>
)
- Hydro:
<https://www.hydro.com/Document/Doc/Annual%20Report%2020>

- Obligatoriske rapporter EU – dette er ikke i pensum, men svært relevant i praksis, dette er noen helt nytt!!!

CSRD

- EU's overgang fra Green Deal til Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) representerer en utvikling i hvordan bærekraftsmål implementeres og overvåkes.
- Green Deal er en bred strategi som tar sikte på å gjøre Europa klimanøytralt innen 2050, mens CSRD er en spesifikk lovgivning som fokuserer på rapportering av bærekraftig praksis i selskaper.

EU har gjennom The European Green Deal satt noen av de **mest ambisiøse klimamålene i verden**

"EU Green Deal" er en strategi for grønn vekst i Europa

Ingen netto utslipp av klimagasser innen 2050

Økonomisk vekst løsrevet fra ressursbruk

Ingen person eller sted utelatt

EUs handlingsplan for bærekraftig finans har tre hovedmål

Flytte kapitalstrømmer til bærekraftige investeringer, for å sikre bærekraftig og inkluderende vekst.

Håndtere finansiell risiko som skyldes klimaendringer, miljødeleggelser og sosiale forhold.

Bidra til åpenhet og langsiktighet i finansiell og økonomisk aktivitet.

Konkrete regelverk som skal bidra til målene

Klassifisering: **EUs taksonomi**

Aktsomhetsvurderinger: **CSDDD**

Rapportering: **CSRD og SFDR**

- **Hva er CSRD?**
- CSRD erstatter den tidligere Non-Financial Reporting Directive (NFRD) og utvider kravene til bærekraftsrapportering.
- Den krever at selskaper rapporterer om miljøpåvirkning, sosiale forhold og styringspraksis (ESG).
- Dette inkluderer "dobbel materialitet", som betyr at selskaper må rapportere både hvordan de påvirker miljøet og hvordan miljøet påvirker dem.

		CSRD	10
Kort forklart: Bærekraftsdirektivet (CSRD)			
Formål	CSRD utgjør et felles rammeverk for rapportering som inkluderer høye krav til kvalitet og innhold i bærekraftsrapportering. Dette vil bidra til økt innsikt og økt tillit til selskapene rapportering, her mtp. interessenter som investorer, banker, kunder og forbrukere.		
Hvem gjelder det?	Regnskapsåret 2024 Store foretak av allmenn interesse, dvs. børsnoterte foretak, bank, forsikring og kredittforetak som har minst: 500 årsverk (i snitt) og salgsinntekter > 580 mill kr eller balanse > 290 mill kr	Regnskapsåret 2025 Store foretak eller konsern som oppfyller minst to av tre: salgsinntekter > 580 mill kr, balanse > 290 mill kr, antall årsverk (i snitt) > 250	Regnskapsåret 2026 Små og mellomstore noterte foretak, som oppfyller minst to av tre: salgsinntekter 10-580 mill kr, balanse 5-290 mill kr eller antall årsverk (i snitt) 10-250. I tillegg store foretak som er "mindre og ikke-komplekse" finansforetak eller egenforsikringsforetak.
Hva innebærer det?	Rapporteringsplikt Flere og mer omfattende rapporteringspunkter innen miljø, sosiale forhold og virksomhetsstyring, herunder: • Hvilke mål setter dere? • Hvordan forankrer dere målene i hele virksomheten? • Hvilke prosesser og tiltak har dere for å nå målene? • Hva er risikoene knyttet til målene? • Hvordan skal dere måle fremdrift?	Transparens • Bærekraftsrapporteringen skal være en integrert del av årsberetningen • Rapporten skal være i elektronisk format som er tagget i henhold til ESEF-taksonomien	Krav til attestasjon • Lovpålagt attestasjon, i første omgang med moderat sikkerhet

ENDRING

CSRD						11					
Slik definerer CSRD bærekraftstemaer											
Bærekraftsforhold (ESG-forhold)	Tema	Miljø					Sosial				Styring
		E1: Klimaendringer	E2: Forurensning	E3: Vann og marine ressurser	E4: Biomangfold og økosystemer	E5: Ressursbruk og sirkularitet	S1: Egen arbeidskraft	S2: Arbeidere i verdikjeden	S3: Berørte lokalsamfunn	S4: Forbrukere og sluttbrukere	G1: Forretningsetikk
		Tilpasning til klimaendringer	Forurensning av luft, vann og jord	Vann: Vannforbruk, vannuthenting; vannutslipp	Påvirkning på artens tilstand	Ressurstilførsel	Arbeidsforhold i egen drift	Arbeidsforhold i verdikjeden	Økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter	Informasjon	Forretningskultur
		Redusere klimaendringer	Forurensning av levende organismer og matkilder	Marine ressurser: Utslipp til hav; forbruk av marine ressurser	Påvirkning på økosystemer	Ressurs-uttømming	Likebehandling og muligheter for alle	Tilgang til like muligheter	Sivile og politiske rettigheter	Personvern og sikkerhet	Beskyttelse av varslere
		Energi	Stoffer som gir grunn til bekymring		Avhengighet av økosystemer	Avfall	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Andre arbeidsrelaterte rettigheter	Urfolks rettigheter	Sosial inkludering	Korrupsjon og bestikkelser
			Stoffer som gir stor grunn til bekymring								Dyrevelferd
			Forurensning i form av mikroplast								Politisk engasjement og lobbyvirksomhet
											Håndtering av relasjoner med leverandører og betalingspraksis

Frivillige standarder for SMB (VSME)

Formål

Utvikle et forenklet rammeverk for bærekraftsrapportering for mikro, små og mellomstore bedrifter som de kan bruke for å informere deres faktiske eller potensielle forretningsforbindelser

Hva?

Proporsjonalitet: Utformet for å være mindre kompleks og ressurskrevende enn for de større selskapene.
Relevant informasjon: Fokuserer på bærekraftsinformasjon som store virksomheter og finansielle aktører vil etterspørre
Forankring: Den skal hjelpe SMBer forankre bærekraftsarbeidet

Kjerneområder

- **Miljø:** Viktige miljøpåvirkninger, som avfallshåndtering og klimagassutslipp, med forenklete rapporteringskrav.
- **Sosial:** Informasjon om arbeidere, inkludert mangfold, HMS, ansattes trivsel og menneskerettigheter
- **Forretningsatferd:** Grunnleggende krav knyttet til antikorrupsjon og virksomhetsstyring

Struktur

Ingen krav til dobbel vesentlighetsanalyse. Består av to moduler
a) **Basic Module**
b) **Comprehensive Module**
Både kvalitativ og kvantitativ informasjon er etterspurt.

Ferdigstilling og implementering

Siste utkast av VSME standard blir for øyeblikket diskutert i EFRAG's Sustainability Reporting Board. Ved godkjenning blir den overlevert til EU kommisjonen for gjennomgang, korreksjoner og publisering.

Følg EFRAG sitt arbeid med VSME-standard [her](#)

Dobbel vesentlighetsanalyse

- Dobbel vesentlighetsanalyse er en metode som brukes i bærekraftsrapportering for å vurdere både hvordan en virksomhet påvirker omgivelsene (påvirkningsvesentlighet) og hvordan eksterne faktorer påvirker virksomheten (finansiell vesentlighet).
- Dette prinsippet er sentralt i EUs Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

Hvordan fungerer dobbel vesentlighet?

1. Påvirkningsvesentlighet (Impact Materiality):

Dette handler om hvordan virksomheten påvirker miljøet, samfunnet og interessenter. For eksempel kan en bedrift som slipper ut store mengder CO₂ ha en betydelig negativ påvirkning på klimaet.

2. Finansiell vesentlighet (Financial Materiality):

Dette fokuserer på hvordan eksterne bærekraftsforhold påvirker virksomhetens økonomiske resultater. For eksempel kan strengere miljøreguleringer føre til økte kostnader for en bedrift.

3. Dobbelt vurdering:

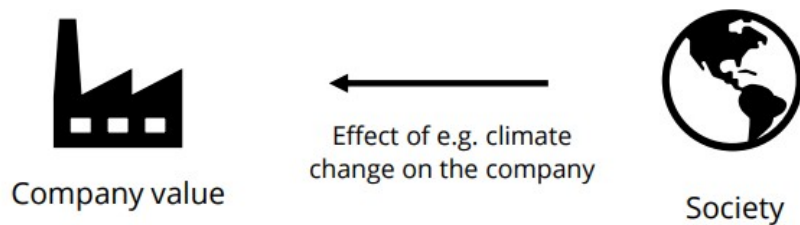
Virksomheten må analysere begge perspektivene og inkludere alle temaer som er vesentlige i minst ett av dem.

Dobbelt vesentlighetsanalyse gir et helhetlig bilde av virksomhetens bærekraftsrisiko og muligheter, og hjelper med å prioritere tiltak som både gagnar samfunnet og virksomheten.

What are impacts, risks and opportunities again?

Risks and Opportunities

Assessing how sustainability-related topics can pose a financial risk or opportunity for the company.

This can be through for example increased costs and reputational damage (risk), or new business models and competitive advantages (opportunities).

Impacts

Assessing the company's potential and actual impact on people, the environment and society.

Short, medium, & long-term

Value chain perspective: upstream, own operations and downstream

Merkeordninger

- En type uavhengig autorisering og tredjepartsverifikasjon av et produkt

Etter PÅSKE

- **7.4 – Gjesteforelesning om Miljømerking.**

Karoline kommer som gjesteforeleser. Hun har praktisk erfaring og vil dele sine erfaringer med implementering av miljømerking i bedrifter.

